

بررسی میزان ذهنیت فلسفی مربیان ورزش و رابطه آن با برخی از مشخصات فردی دکتر اصغر خالدان^۱، علیرضا آبکار^۲

چکیده

به کارگیری فلسفه چه در تعلیم و تربیت و چه در تربیت بدنی می‌تواند از چند زاویه، مورد نظر قرار گیرد. دیدگاهی که فلسفه را به عنوان یک ذهنیت تلقی می‌کند، مورد نظر این تحقیق قرار گرفت. از این دیدگاه، فیلسوف در زندگی روزمره خود، خصوصیات را به نمایش می‌گذارد که به عنوان خصوصیات ذهنیت فلسفی مطرح می‌گردد و نهایتاً فلسفی فکر کردن او به فلسفی عمل کردن، منجر می‌شود. خصوصیات ذهنیت فلسفی که در این تحقیق مورد بررسی گرفت، عبارتند از: (۱) سعه صدر. (۲) اعتماد به نفس. (۳) فروتنی. (۴) ترقی طلبی. (۵) فهم عمیق. (۶) دید وسیع. (۷) وحدت شخصیت. (۸) کنجکاوی. (۹) طرفداری از ارزش‌های انسانی. تعلیم و تربیت و تربیت بدنی هر دو دارای بار تربیتی هستند که مجموعاً می‌توانند روی شخصیت انسان در ابعاد شناختی، عاطفی و روانی حرکتی، مؤثر باشند. مربیان ورزش در مدارس متوسطه به عنوان مهم‌ترین عناصر اهداف تربیت بدنی در مدارس، زمانی می‌توانند در راستای آرمان‌ها و اهداف تربیت بدنی گام بردارند که دارای ویژگی‌های ذهنیت فلسفی باشند. از این لحاظ شاید بتوان گفت که مهم‌ترین دلیل موفقیت یا عدم موفقیت مربیان از یک جنبه به همین موضوع مربوط است. هدف کلی این تحقیق، اندازه‌گیری میزان ذهنیت فلسفی مربیان ورزش مدارس متوسطه و بررسی تفاوت و رابطه آن با برخی از ویژگی‌های فردی است. جهت انجام دادن پژوهش، ۵۵ نفر مربی به عنوان گروه نمونه، مد نظر قرار گرفتند. سپس میزان ذهنیت فلسفی از طریق پرسش‌نامه محقق‌ساخته، مورد آزمون قرار گرفت. تحلیل اطلاعات از طریق فرمول‌های آماری و با استفاده از نرم‌افزار کامپیوتری و بر اساس اهداف اختصاصی تحقیق، تعیین و نتایج حاصل از آن‌ها مشخص گردید.

واژه‌های کلیدی: تعلیم و تربیت، ذهنیت فلسفی، مربیان ورزش.

۱. استاد دانشگاه مازندران

۲. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ابهر

مقدمه:

جان دیویی، رویکرد جدید تعلیم و تربیت در عمل^۱ را سرلوحه کار خود قرار داده است. زبان کلامی، بیان‌کننده احساس‌ها، عواطف، تمایلات یا حالت‌های ذهنی و روانی است که روی افکار درونی، تأثیر می‌گذارد. تأثیر حرکت با وجود کوتاهی و مختصربودن، می‌تواند بیشتر از جملات توصیفی و کلامی باشد (۱۵). با چنین نگرشی، تربیت بدنی در مدارس، نقش مهمی را در جریان تعلیم و تربیت انسان‌ها به عهده خواهند گرفت. این امر زمانی از اهمیت بالاتری برخوردار می‌شود که بدانیم بسیاری از پدیده‌هایی که در گذشته در تربیت انسان‌ها، مؤثر بوده‌اند، بی‌توجه به گوشه‌ای رانده شده‌اند (۱۴). توسعه تربیت بدنی در تعلیم و تربیت، مسؤلیت خطیری را بر دوش مربیان ورزش که اوقات بیشتری را با جوانان سپری می‌کنند، قرار خواهد داد. در نتیجه، محققان برای بهبود وضعیت تعلیم و تربیت به دنبال مشخص ساختن خصوصیات معلمان کارآمد هستند (۱۷).

در این راستا، بررسی شخصیت و خصوصیات اخلاقی فیلسوف که به عنوان ذهنیت یا روحیه فلسفی مطرح شده، می‌تواند از دیدگاه تعلیم و تربیت، موضوعی ارزنده باشد و در راستای تشخیص و شناسایی خصوصیات معلمان کارآمد، مفید واقع شود (۱۰).

اگر قرار است معلمان در راستای اهداف تعلیم و تربیت، کمکی به فراگیران بنمایند، خود باید به تعریف ویژگی‌هایی در خود بپردازند (۳). این ویژگی‌ها که در شخصیت و خصوصیات اخلاقی فیلسوف مشاهده می‌شود، مجموعاً به عنوان ذهنیت فلسفی مطرح می‌گردند که عبارتند از: ۱- سعه صدر. ۲- اعتماد به نفس. ۳- فروتنی. ۴- ترقی‌طلبی. ۵- طرفداری از ارزش‌های انسانی. ۶- کنجکاوی. ۷- فهم عمیق. ۸- وحدت شخصیت. ۹- دید وسیع (۱۰). این موارد، می‌تواند زمینه‌ای مهیا کند تا معلم قادر به نفوذ در شاگردان گردد؛ زیرا معلمی که بداند با شاگردان چگونه برخورد کند، از طرف آن‌ها پذیرفته می‌شود (۵). در این میان از آنجایی که تربیت بدنی بنا به تأکیدی که در پرورش جسمی، ذهنی، عاطفی و اجتماعی فراگیران دارد، نقش قابل توجهی را در تعلیم و تربیت ایفا می‌کند (۱۲). از این رو، خصوصیات ذهنیت فلسفی مربیان ورزش در مدارس از زوایای مختلف، دارای اهمیت است.

خصوصیات ذهنیت فلسفی را می‌توان در اعمال و افکار مربی در هنگام کارش در مدارس بررسی کرد. این خصوصیات، دارای شرایطی متناسب با آرمان‌های تربیت بدنی است که می‌تواند از طریق عمل و قرار گرفتن در موقعیت‌های واقعی در هنگام ورزش و فعالیت‌های بدنی، رشد و توسعه یابد. توسعه خصوصیات ذهنیت فلسفی مربیان، زمینه مساعدی را در راستای خواسته‌های تربیت بدنی در مدارس تدارک می‌بیند؛ زیرا که بسیاری از مفاهیم ذهنیت فلسفی از قبیل سعه صدر، اعتماد به نفس، فروتنی، طرفداری از ارزش‌های انسانی و غیره جزء برنامه‌هایی است که می‌تواند در کنار پرورش جسم فراگیران، ذهن و روح آنان را نیز تربیت نماید.

اگر در یک محیط تربیتی، مربیان، فاقد خصوصیات ذهنیت فلسفی باشند، چگونه می‌توانند افرادی را تربیت کنند که متواضع، متکی به نفس، طرفدار ارزش‌های انسانی و دارای سعه صدر باشند. این امر از

آن رو قابل اهمیت است که خصوصیات ذهنیت فلسفی مربی کمک می‌کند تا تأثیر آن، طی فرایند ورزش و حرکات بدنی به فراگیران منتقل گردد.

اهمیت ذهنیت فلسفی پیش از این در زمینه‌های گوناگون مورد تأکید قرار گرفته است. به نظر می‌رسد ذهنیت فلسفی بالا روی عملکرد و اجرای وظایف افراد تأثیر می‌گذارد (۱۳) همچنین ذهنیت فلسفی می‌تواند در ایجاد فضایی مملو از رضایت و اعتماد و نیز بالا رفتن بازده و کارایی موثر واقع گردد (۸). از آن گذشته بررسی رابطه ذهنیت فلسفی با برخی از ویژگی‌های فردی در بعضی از یافته‌ها، حکایت از آن دارد که بین برخی از ویژگی‌های فردی مانند سن و میزان علاقه به کار و شغل می‌تواند ارتباط وجود داشته باشد (۱) حتی برخی از یافته‌ها نشان می‌دهد که بین میزان ذهنیت فلسفی زنان و مردان، تفاوت وجود دارد (۹).

با توجه به تأثیرگذاری مربیان ورزش در مدارس به عنوان بخش مهمی از جریان تعلیم و تربیت نیاز به بررسی میزان ذهنیت فلسفی آنان به ویژه مربیان ورزش در مدارس متوسطه که در آن معلم به لحاظ میزان تأثیرگذاری در مرکز تعلیم و تربیت و شاگرد در پیرامون آن قرار دارد (۱۱)، کاملاً مشهود است. از طرفی دیگر ذهنیت فلسفی شاید از برخی از مشخصات فردی تأثیر پذیرد و میزان آن را افزایش یا کاهش دهد.

به طور کلی این تحقیق بر آن بوده است تا به بررسی میزان ذهنیت فلسفی مربیان ورزش در مدارس متوسطه بپردازد و به تعیین رابطه آن با برخی از مشخصات فردی مانند سن، میزان معدل دوره دانشگاهی، میزان تجربه شغلی و نیز تعیین اختلاف با ویژگی‌هایی از قبیل جنسیت و سوابق ورزشی آزمودنی‌ها بپردازد. شناخت ذهنیت فلسفی مربیان در شناخت کیفیت آموزش و پیشبرد اهداف تربیت بدنی مؤثر است و از یافته‌های آن می‌توان در مراکز تربیت معلم و نیز در دانشگاه‌ها استفاده کرد.

روش‌شناسی تحقیق:

روش تحقیق:

از آنجایی که این تحقیق در پی دستیابی به ویژگی‌های یک موقعیت خاص است که محقق در موقعیت مذکور، هیچگونه دخالت و تغییری ایجاد نمی‌کند و هدف اصلی صرفاً توصیف وضعیت موجود است، در نتیجه، این تحقیق از نوع توصیفی _ کاربردی و به شکل میدانی در جامعه مربیان ورزش مدارس متوسطه شهر تبریز انجام گرفته است.

جامعه و نمونه آماری:

جامعه آماری این تحقیق، شامل کلیه مربیان زن و مرد ورزش مدارس متوسطه شهر تبریز بودند که از بین آن‌ها، ۵۵ نفر به صورت تصادفی برگزیده شدند و به عنوان گروه نمونه آماری در تحقیق شرکت کردند.

ابزار تحقیق:

جهت جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق از پرسش‌نامه استفاده شده است. از آنجایی که برای بررسی ذهنیت فلسفی در میان مربیان در گذشته پرسش‌نامه خاصی تهیه نشده بود، محقق، خود به تنظیم و تهیه

آن پرداخته است. در این راستا با توجه به این که ذهنیت فلسفی به بررسی ذهنیات انسان می‌پردازد، برای مطالعه آن در میان مرتبان از الگوی فرضی آیزنگ استفاده شده است (۴). بر اساس این الگو، فردی که دارای ذهنیت فلسفی است، ۹ نمود را در رفتار خود ظاهر می‌سازد که عبارتند از: سعه صدر، اعتماد به نفس، درک عمیق، دید وسیع، ترقی طلبی، فروتنی، وحدت شخصیت، کنجکاوی و طرفداری از ارزش‌های انسانی. هریک از نمودهای فوق، دارای زیر مجموعه‌هایی است که هر کدام به نوبه خود در پرسش‌نامه شامل چندین سؤال است. این عوامل مجموعاً در نمودار ۱ نشان داده شده است.

روش‌های آماری:

در این تحقیق علاوه بر آمار توصیفی از آمار استنباطی نیز استفاده شده است. جهت تعیین رابطه بین ذهنیت فلسفی با هر یک از عوامل سن، تجربه و معدل دوره دانشگاهی از ضریب همبستگی پیرسون^۱ استفاده و جهت تبیین تفاوت اندازه‌گیری بین ذهنیت فلسفی و سابقه قهرمانی و جنسیت از آزمون t بهره‌گیری شده است.

نمودار ۱ - ذهنیت فلسفی و زیرمجموعه های مربوطه

تحمل عقاید و دوری از چشم	استقلال فکری	عزت‌یابی	بهبودها از جزئیات	تمایل دانستن مداوم	کبر از کبر	ولوری و ترتیب و برنامه ریزی	به‌نظم و ترتیب و برنامه ریزی	اهمیت تحقیق	جوانمردی
بر خورد غیر شخصی	احساس توانمندی	دوری معرفت‌های	به‌تئوری پردازي	توجه پیشرفت	دوری از تملق	دوری از تضاد	از توجه به تازه‌ها	دفاع عدالت	
ذهن باز	احساس رزشمندی	تصور پر از آف اندیشی	داشتن دانش بزرگ	آینده‌نگری	تواضع	دلمدی مزاج نبودن	احتیاط در باورها	معنویات	
سعه صدر	اعتماد به نفس	فهم عمیق	دید وسیع	ترقی طلبی	غروتنی	وحدت شخصیت	از گنج‌کاو زیاد	طرفداری از	

ذهنیت فلسفی

یافته‌های تحقیق:

توصیف تفاوت ذهنیت فلسفی در گروه‌های مختلف و همچنین توصیف ارتباط ذهنیت فلسفی با برخی از مشخصات فردی از اهداف این تحقیق است که در این بخش نتایج به دست آمده مطرح می‌گردد. توصیف میزان ذهنیت فلسفی در میان آزمودنی‌ها از اهداف اصلی تحقیق است که در جدول ۱ ارائه شده است.

امتیاز	فراوانی	درصد
۲۵۱	۲	۳٫۶
۲۵۲	۲	۳٫۶
۲۵۳	۱	۱٫۸
۲۵۶	۱	۱٫۸
۲۶۳	۱	۱٫۸
۲۶۵	۲	۳٫۶
۲۶۶	۱	۱٫۸
۲۶۷	۱	۱٫۸
۲۶۸	۲	۳٫۶
۲۷۱	۱	۱٫۸
۲۷۲	۱	۱٫۸
۲۷۳	۲	۳٫۶
۲۷۴	۲	۳٫۶
۲۷۵	۲	۳٫۶
۲۷۶	۱	۱٫۸
۲۸۰	۱	۱٫۸
۲۸۲	۲	۳٫۶
۲۸۴	۲	۳٫۶
۲۸۵	۴	۷٫۳
۲۸۶	۱	۱٫۸
۲۸۸	۱	۱٫۸
۲۸۹	۱	۱٫۸
۲۹۰	۲	۳٫۶
۲۹۲	۱	۱٫۸
۲۹۳	۱	۱٫۸
۲۹۵	۲	۳٫۶
۲۹۶	۲	۳٫۶
۲۹۷	۲	۳٫۶

۲۹۹	۱	۱,۸
۳۰۰	۱	۱,۸
۳۰۲	۱	۱,۸
۳۰۳	۲	۳,۶
۳۰۴	۱	۱,۸
۳۰۹	۱	۱,۸
۳۱۰	۱	۱,۸
۳۱۳	۲	۳,۶
۳۱۶	۱	۱,۸
جمع کل	۵۵	۱۰۰

جدول ۱- فراوانی امتیازات مربوط به ذهنیت فلسفی آزمودنی‌ها در جدول مذکور، میانگین ذهنیت فلسفی آزمودنی‌ها، ۲۸۳,۰۵؛ نما برابر ۲۷۵,۰۰ و میانه معادل ۲۸۵,۰۰ است. همچنین حداقل میزان ذهنیت فلسفی ۲۵۱,۰۰ و حداکثر برابر ۳۱۶,۰۰ است. بررسی تفاوت ذهنیت فلسفی و سوابق قهرمانی آزمودنی‌ها در جامعه، تحت بررسی از دیگر اهداف تحقیق است که در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲ - مقایسه میانگین نمره ذهنیت فلسفی مرتبان دارای سابقه قهرمانی و بدون سابقه قهرمانی

P	T مشاهده شده	بدون سابقه قهرمانی		دارای سابقه قهرمانی	
		انحراف	میانگین	انحراف	میانگین

		استاندارد		استاندارد	
--	--	-----------	--	-----------	--

P	T	بدون سابقه قهرمانی		دارای سابقه قهرمانی		
		S	X	S	X	
۰,۱۷۶	۱,۳۷	۳,۴۲	۲۷,۱۴	۳,۳۱	۲۸,۴۵	سعه صدر
۰,۳۵	۰,۹۴	۳,۵۲	۳۲,۲۲	۴,۲۳	۳۳,۲۲	اعتماد به نفس
۰,۶۶۹	۰,۴۳	۳,۵۵	۳۳,۴۸	۴,۰۲	۳۳,۰۳	فهم عمیق
۰,۹۶۹	۰,۰۳	۴,۲۶	۳۱,۹۲	۲,۵۳	۳۱,۹۶	دید وسیع

۰,۱۱	۱,۶۲	۱۵,۷۲	۲۷۸,۰۴	۱۸,۹۸	۲۸۳,۰۸	ذهنیت فلسفی
------	------	-------	--------	-------	--------	-------------

مطابق جدول ۲ مقایسه ذهنیت فلسفی بین آزمودنی‌های دارای سابقه قهرمانی و بدون سابقه قهرمانی، نشان می‌دهد که بین میانگین‌های دو گروه، اختلاف معنی‌دار در سطح $\alpha < 0.05$ وجود ندارد. جهت بررسی بیشتر، مقایسه نمودهای ذهنیت فلسفی در میان دو گروه دارای سوابق قهرمانی و فاقد سوابق قهرمانی نیز در جدول ۳ انجام گرفت.

ترقی طلبی	۳۱,۵۱	۳,۵۶	۳۳,۵۵	۳,۲۸	۲,۱۸	*۰,۰۳۴
فروتنی	۳۰,۵۹	۴,۰۵	۲۷,۰۳	۳,۱۱	۳,۶۰	*۰,۰۰۱
وحدت شخصیت	۳۱,۷۰	۲,۹۱	۳۰,۰۰	۳,۰۷	۲,۰۸	*۰,۰۴۲
کنجکاوی	۲۹,۲۵	۳,۲۷	۳۱,۰۰	۳,۹۶	۱,۷۵	۰,۰۸۴
ارزش‌های انسانی	۳۶,۴۴	۳,۵۸	۳۴,۱۱	۳,۲۰	۲,۵۲	*۰,۰۱۵

جدول ۳ - مقایسه ابعاد ذهنیت فلسفی مرئیان دارای سابقه قهرمانی و بدون سابقه قهرمانی

مطابق جدول فوق با توجه به این که t مشاهده در سطح $\alpha < 0.05$ مربوط به چهار نمود ترقی طلبی، فروتنی، وحدت شخصیت و طرفداری از ارزش‌های انسانی، معنی‌دار بوده است، بین هر ک از چهار نمود مذکور در بین مرئیان دارای سوابق قهرمانی و فاقد آن، تفاوت وجود دارد. بررسی تفاوت میزان ذهنیت فلسفی بین مرئیان زن و مرد، هدف دیگر این پژوهش است که با استفاده از آزمون تی - استیو دنت در جدول 4 به نمایش در آمده است.

جدول ۴ - مقایسه میانگین نمره ذهنیت فلسفی مرئیان مرد و زن

P	T مشاهده شده	زن		مردان		ذهنیت فلسفی
		انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	
۰,۸۴	۰,۲۰	۱۴,۷	۲۸۲,۷	۱۹,۲۶	۲۸۱,۷	

مطابق جدول فوق، بین دو گروه زن و مرد اختلافی مشاهده نمی‌شود. حتی بررسی تک تک نمودهای ذهنیت فلسفی در بین دو گروه نیز نشان داد که بین هیچیک از نمودها، اختلاف وجود ندارد. تعیین رابطه همبستگی بین ذهنیت فلسفی و معدل دوره دانشگاهی مرئیان از جمله اهداف دیگر تحقیق بود که با استفاده از روش آماری همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفت (جدول ۵).

جدول ۵ - ارتباط بین ذهنیت فلسفی با معدل آزمودن‌ها

	ذهنیت فلسفی
معدل	$r = 0.15$ $P = 0.44$

مطابق جدول فوق ضریب همبستگی بین معدل و ذهنیت فلسفی آزمودنی‌ها در سطح $\alpha < 0.05$ معنادار نیست. بررسی بیشتر هدف مذکور در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶-ارتباط بین معدل آزمودنی‌ها با نمودهای مختلف ذهنیت فلسفی

	سعه صدر	اعتماد به نفس	فهم عمیق	دید وسیع	زنی طلبی	رویت	توجهات	کجکاوگی	ارزش‌های فلسفی
معدل	r=0.12 p=0.38	*0.36 0.00	0.18 0.18	0.09 0.49	0.21 0.11	0.13 0.33	0.002 0.94	0.41 0.76	0.11 0.39

براساس نتایج حاصل از ضریب همبستگی بین معدل و هر یک از نمودهای ذهنیت فلسفی، تنها بین اعتماد به نفس و معدل مرتبان، رابطه معنادار مشاهده می‌شود ($\alpha < 0.01$). از اهداف دیگر این تحقیق، تعیین رابطه بین ذهنیت فلسفی و تجربه شغلی مرتبان بوده است که در جدول ۷ به نمایش در آمده است.

جدول ۷- ضریب همبستگی بین تجربه شغلی مرتبان با ذهنیت فلسفی

	ذهنیت فلسفی
تجربه شغلی	r = 0.63 P = 0.649

بر اساس جدول فوق ضریب همبستگی بین تجربه شغلی و ذهنیت فلسفی مرتبان در سطح $\alpha < 0.05$ معنی‌دار نبوده است و بین تجربه شغلی (سابقه مربیگری) و ذهنیت فلسفی، رابطه‌ای وجود ندارد. نهایتاً تعیین رابطه همبستگی بین ذهنیت فلسفی و سن مرتبان، هدف آخر تحقیق بود که در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸ - ضریب همبستگی بین سن مرئیان با ذهنیت فلسفی

	ذهنیت فلسفی
سن	r= 0.189 P=0.166

بر اساس اطلاعات جدول فوق، ضریب همبستگی بین ذهنیت فلسفی و سن آزمودنی‌ها در سطح $\alpha < 0.05$ معنی‌دار نیست. از این رو، بین ذهنیت فلسفی و سن مرئیان، رابطه‌ای وجود ندارد. بررسی ضریب همبستگی تک تک نمونه‌های ذهنیت فلسفی با سن مرئیان نیز در جدول ۹ به نمایش در آمده است.

جدول ۱۰- ارتباط بین سن آزمودنی‌ها با نمونه‌های مختلف ذهنیت فلسفی

	سعه صدر	عتماد به نفس	فهم عمیق	دید وسیع	توجه علمی	فروتنی	خودشناسی	کنکاو	ارزش‌های انسانی
معدل	r=0.22 p=0.09	0.17 0.20	۰,۱۳ ۰,۳۱	۰,۰۹ ۰,۴۹	-۰,۰۴ ۰,۷۶	۰,۲۹ *۰,۰۲	۰,۲۲ ۰,۱۰	-۰,۰۵ ۰,۷۰	۰,۱۷ ۰,۲۰

مطابق جدول ۹، ضریب همبستگی تنها بین نمود فروتنی و سن آزمودنی‌ها در سطح $\alpha < 0.05$ معنی‌دار بوده است. بنابراین بین فروتنی مرئیان با سن آنان، رابطه وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری:

در این تحقیق ذهنیت فلسفی به عنوان بخش مهمی از فرایند تعلیم و تربیت معرفی گردید. هم‌چنین بیان گردید که ذهنیت فلسفی می‌تواند عامل تعیین‌کننده‌ای در دسترسی به اهداف تربیت بدنی و وسیله‌ای برای نزدیک شدن به آرمان‌ها باشد. شرایط ایده آل در مدارس به ویژه در مدارس متوسطه، جهت پیشبرد اهداف تربیت بدنی، ضرورت توجه به ذهنیت فلسفی مربیان را مورد تأکید قرار می‌دهد. در این راستا مربیان ورزش در مدارس متوسطه که بیشترین وقت را با جوانان سپری می‌کنند، نقش مهم‌تری در تربیت شاگردان در طی فرایند حرکات جسمانی به عهده دارند (۱۷). در این فرایند این انتقال ذهنیت فلسفی مربی به شاگرد است که می‌تواند حرکات بدنی را با مفهوم ساخته نقش حرکات ورزشی را در تربیت شاگردان ارتقا بخشد.

در این راستا، پژوهش انجام‌شده ضمن بررسی میزان ذهنیت فلسفی مربیان ورزش در مدارس متوسطه به بررسی رابطه آن با برخی از ویژگی‌هایی فردی می‌دازد که به نظر بساری از افراد، جزء ویژگی‌های مربیان کارآمد به شمار می‌رود و می‌تواند در رساندن تربیت بدنی به سرمنزل خود، نقش اساسی ایفا کند. در این راستا، ویژگی‌های زیادی می‌توانست مورد بررسی قرار گیرد؛ لیکن بنا به فضای مدارس متوسطه، مشخصات فردی که در این تحقیق بدان پرداخته شد، عبارت بودند از: سابقه قهرمانی، تجربه شغلی (سابقه مربیگری ورزش از نظر سال‌های اشتغال به کار)، معدل دوره دانشگاهی، سن و جنسیت مربیان. تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات، نشان داد که سابقه قهرمانی، تأثیر چندانی روی ذهنیت فلسفی ندارد؛ اگرچه ممکن است روی برخی از نمودهای ذهنیت فلسفی (ترقی‌طلبی، فروتنی، وحدت شخصیت و طرفداری از ارزش‌های انسانی)، مؤثر باشد. به نظر می‌رسد سابقه قهرمانی، دارای پتانسیل لازم برای آموزش مهارت‌های حرکتی یک رشته خاص ورزشی باشد و چون اصولاً تربیت بدنی در مدارس به دنبال قهرمان‌پروری نیست (۲)، مربی، بهتر است مجموعه‌ای از خصوصیات ذهنیت فلسفی را مد نظر قرار دهد. نتایج مربوط به «بررسی تفاوت میزان ذهنیت فلسفی در میان مربیان زن و مرد» نشان داد که بین دو گروه مذکور هم در میزان کل ذهنیت فلسفی و هم در تک تک ابعاد ذهنیت فلسفی، اختلاف وجود ندارد. نتایج این تحقیق کم و بیش مطابق با یافته‌های اسحاقیان (۱) و هاشمی (۱۳)؛ و بر خلاف یافته زکی (۹) است. از این رو، مطابق این یافته از پژوهش، مرد یا زن بودن معلم ورزش در میزان ذهنیت فلسفی تأثیری ندارد.

هم‌چنین یافته‌های تحقیق نشان داد که بین معدل دوره دانشگاهی مربیان و ذهنیت فلسفی آنان، رابطه وجود ندارد. این حالت در میان مربیان زن و مرد به تنهایی نیز صادق است. با این حال در بررسی تک تک ابعاد ذهنیت فلسفی فقط بین نمود اعتماد به نفس و میزان معدل آزمودنی‌ها، همبستگی مشاهده گردید. با این که این ارتباط، منطقی به نظر می‌رسد، به طور کلی نتایج، نشانگر آن است که میزان معدل آزمودنی‌ها تأثیر چندانی روی ذهنیت فلسفی نمی‌گذارد.

نتایج مربوط به «بررسی رابطه بین تجربه شغلی و ذهنیت فلسفی مربیان» نیز نشان داد که بین دو مورد مذکور، رابطه مشاهده نمی‌شود. این یافته با یافته‌های زکی (۹) و اسحاقیان (۱) در مورد مدیران، همسو است.

نهایتاً نتایج مربوط به ارتباط بین میزان سنّ آزمودنی‌ها و ذهنیت فلسفی نیز بیانگر عدم وجود رابطه بین دو متغیر مذکور است. با این حال مشاهده گردید که بین میزان سن و نمود فروتنی مربیان ورزش، همبستگی وجود دارد. به نظر می‌رسد با بالا رفتن سنّ مربیان، شرایط لازم برای فروتنی مهیا می‌گردد. از آنجایی که بین سن و ذهنیت فلسفی مربیان رابطه‌ای مشاهده نشد، نمی‌توان انتظار داشت که با گذشت سنّ آزمودنی‌ها، ذهنیت فلسفی افراد نیز سیر صعودی را طی نماید.

به طور کلی تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق، نشان داد که هیچکدام از مشخصات فردی مورد بررسی نمی‌تواند روی ذهنیت فلسفی تأثیر قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. هرچند این پژوهش به تنهایی نمی‌تواند برخی از اثرات ویژگی‌های فردی را در انتخاب و تعیین مربیان ورزش کارآمد را نادیده بگیرد، یافته‌های این تحقیق، بیانگر آن است که مربیان ورزش را نمی‌توان بر اساس ویژگی‌هایی چون داشتن سوابق قهرمانی، سن، تجربه، مرد یا زن بودن و یا بر اساس معدّل دانشگاهی، مناسب تعلیم و تربیت و تربیت بدنی در مدارس متوسطه به شمار آورد. در این زمینه با این که برخی از یافته‌ها، ارتباط خصوصیات چون میزان سن با میزان ذهنیت فلسفی را گزارش داده‌اند (۱) و همچنین نقش جنسیت را در این موضوع، دخیل دانسته‌اند (۹)، نشان داده شده است که به طور کلی مشخصات فردی افراد، میزان ذهنیت فلسفی آنان را به نمایش نمی‌گذارد. با توجه به یافته‌های این پژوهش به نظر می‌رسد مربیان همانگونه که در دوران دانشجویی در مراکز تربیت معلّم و در سایر دانشگاه‌ها، دروس عملی و تئوری فراوانی در زمینه حرکات متعدّد ورزشی و تأثیر آن بر انسان می‌گذرانند، مهارت‌های ذهنیت فلسفی را نیز طیّ آموزش‌های مختلف عملی و تئوری رشد و توسعه دهند. این کار می‌تواند در کنار واحدهای درسی مربوط به فلسفه تربیت بدنی و یا اصول و مبانی تربیت بدنی صورت پذیرد. به نظر می‌رسد از این مرحله به بعد مربی ورزش تبدیل به یک معلّم ورزش کارآمد در حیطه تعلیم و تربیت گردد؛ اما این که چه کسانی مهارت‌های فلسفی را آموزش و چه مسائلی را در این آموزش طرح کنند، جای سؤالش باقی می‌ماند.

منابع و مأخذ

۱. اسحاقیان، علی. بررسی میزان حاکمیت ابعاد روح فلسفی در مدیران آموزشی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، واحد خوراسگان اصفهان، ۱۳۷۲.
۲. اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش، تربیت بدنی در مدارس ۱۳۶۸.
۳. اسمیت، ف. جی. ذهنیت فلسفی در مدیران آموزشی، ترجمه بهرنگی، انتشارات مترجم، ۱۳۷۰.
۴. آیزنگ، اچ. جی؛ و گلن ویلسون، خودشناسی، ترجمه شهاب‌الدین قهرمان، انتشارات شبویر، ۱۳۷۶.
۵. تاجدینی، علی. معلم نمونه، انتشارات روزنامه سلام، ۱۳۷۹.
۶. خالدان، اصغر، اصول و فلسفه تربیت بدنی، جزوه درسی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران، ۱۳۸۰.
۷. خبیری، مهدی، نقش معلمین ورزش در تربیت بدنی، مجموعه مقالات سمینار علمی تربیت بدنی، انتشارات سازمان تربیت بدنی، ۱۳۶۹.
۸. خرقانیان، محمد. بررسی رابطه ذهنیت فلسفی مدیران آموزشی مدارس راهنمایی با روحیه معلمان آنان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران، ۱۳۷۲.
۹. زکی، م. ع. بررسی ابعاد اجتماعی ذهنیت فلسفی مدیران، فصل‌نامه دانش مدیریت، شماره ۴۱ و ۴۲، ۱۳۷۷.
۱۰. شریعتمداری، علی، فلسفه - مسایل فلسفی مکتب‌های فلسفی - مبانی علوم، انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۹.
۱۱. نقیب‌زاده، عبدالحسین، نگاهی به فلسفه آموزش و پرورش، انتشارات طهوری، ۱۳۶۸.
۱۲. وست، دبورا؛ و بوچر، چارلز، مبانی تربیت بدنی، ترجمه احمد آزاد، انتشارات کمیته ملی المپیک، ۱۳۷۳.
۱۳. هاشمی، الف، بررسی تأثیر ابعاد ذهنیت فلسفی مدیران آموزشی بر انجام وظایف مدیریتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۷۴.
14. Davis p. "values in sport" Journal of the philosophy of sport XX VIII issue 1 Human kinetics pub 2001
15. Laban Radolf . " The mastery of movement " 2th Edition macdonald and Evance 1966
16. Morgan w. and meier kiaus .v. " philosophic inquiry in sport " press human kinetics 1988
17. Wuest Debora A. and Bucher Charles A. " Foundation of physical Education and sport " 11 Edition Mosby Year Book st. Louis 1991